

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
Abonamentele se fac
numai pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR:
Mestugean, Corneliu Moldoveanu, Leontin Iliescu, Victor
Anestiu, Victor E'timiu, N. Mihălescu-Nigrim, etc.

ANUNCIURI
Linia pe pagina 7 și 8
—BANI 20—

Inspecția A. S. R. Principesa Maria la Reg. 4 Roșiori

VINO VATUL

— ROMAN —

— Urmare —

Era vorba de a deveni aproape complicele unei hoții, de a ajuta să vândă produsul unui negustor. La Colonia printre copiii trupei ai armatei răului, consemnul era riguros observat, acela de a nu părăsi niciodată pe un prieten.

Oricât de stricată ar fi țigerețea, puțină generozitate tot mai subzistă în ea. Chretien păstrase acest scrupul, acest punct de onoare al omeii.

El se crezu în drept de a zice da celui mizerabil care îl obligase cu forta că serviciul ce îi cerea el, era periculos și compromițător.

— Bine, fie, voi face ce vrei tu, zădrem la ovrei.

Plecară, suindu-se într'un omni-bus și peste o jumătate de oră, se scoborau în foburgul Montmartre, colț cu strada Cadet.

— Am ajuns, zise Mahurel. Aide, să intrăm.

Intrară în prăvălia d-lui Soldmayer care tocmai ștergea o brățară; acesta cum văzu pe cei doi vizitatori, băgă repede brățara într'un sertar și zise:

— Al d-ta ești Dulap-Mare? Ce vă aduce? Pe d-nul nu îl cunosc.

— D-nul este un tânăr de care s'a înamorat o femeie foarte șic... O copleșă mare, se vrea!... Care i-a dat un cercel de aur...

— Bine, bine, dați-mi cercelul să văd cât face și știți bine că odată afacerea aranjată între noi... eu nu vă cunosc și voi nu mă cunoașteți, asta e condiția...

Chretien, căruia Mahurel îi încredințase cercelul înășurat într'o bucătică de hârtie, îl scoase din buzunar, și îl dete ovreiului.

Il trecea nădușelile. Bunătatea ce sfărca el în această afacere, i se părea acum ceva îngrozitor de culpabil și îi venea groază.

Ovreiul, se apropiase de fereastră ca să vadă mai bine. Examină cu multă atenție diamantele din carii șesul foc. Apoi apăsând pe fiecare silabă zise:

— „Trei sute!

Dulap-Mare sări în sus și strigă:

— Șiret bătrân! vrei să glumești!...

— Patru sute, poftim!... Nicu un ban mai mult!

Chretien sta mut cu toate ochii-tele pe carii i le arunca Mahurel.

Tot se gândea cum făcuse ei să consientă la așa afacere. Aproape de jiniția sa plină de desigur și de remuscare, simțea acum cum bătea ceasornicul lui Simon Benoit.

— Aide cinci sute de franci, zise Soldmayer cu oare care sforțare.

Mahurel se învoi în sfârșit să primească și atât.

Chretien văzu atunci pe negustorul de mărunțisuri, în colțul cel mai întunecos al odăii, dând la o parte dulăvora sdrențe și eșind la iveală un dulăpior în zid pe care îl deschise cu multă precauțiune.

Pe unul din rafturile dulăpiorului el zări un portofel de piele verde din care ovreiul scoase câteva bilete de bancă, mai văzu alături de portofoliu și un revolver. Toate acestea le zări dintr'o privire și se infioră din cap până la picioare, simțind ceva foarte dureros în inimă; avu conștiința că nu-va uita niciodată, dar nici odată acel dulăpior din perete, cu acel revolver gata, alături de acel portofoliu verde plin, înțesat cu hârtii de bancă.

De odată dulăpiorul se închise, și căutând după aceea, Chretien se văzu în stradă, târât de Dulap-Mare care strângea cu mâna hârtiile mototo-lite.

— Atât mai rău schiopărlanule, îngână hoțul de Mahurel supărat; fii făgăduisem a treia parte, dar nu mai pot să îți dau acum decât o sută de franci... tu nu ni-ai ajutat cu ni-

mic... nici nu ți-ai descleștat gura. Cercelul făcea de șeșe ori mai mult. Acum na, o sută.

Chretien respinsese banii pe cari li da Mahurel. Toc! toc! toc!... Așa bătea amintirea cinstiului său prieten (cu ceasornicul la pieptul său).

— Păstrează tot Mahurel, mie nu-mi trebuiești acești bani!... Păstrează tot și... adio!...

Apoi lăsându-și prietenul cu gura căscată, trecu drumul repede și cu toate că schiopăta, fugi, ascunzându-se prin mulțimea după stradă.

Timp de patru ani, Chretien Forgeat copilul părăsit, vechiul „tânăr deținut” trăi ca vai de capul lui, prin gunoaiile străzilor. Repede renunțase la slujba de birou, descurajă că nu știa să scrie frumos. Ori unde se ducea sârmanul i se răspundea: „Imposibil de făcut pentru d-ta ceva”.

Cu sănătatea sta cam prost, căci era debil. Chretien nu putea să o-fere decât timpul. Dar asta nu prea e scump, ziua unui om fără meșteșug este un nimic. El era prea fericit când găsea să își vândă ceasurile. Nu i se da decât lucruri pe cari ori cine le putea face. Pe căldurile cele grozave din Iulie, prin Ianuarie pe norcaie și ploii, el împărțea la prospecturi, târându-și picio-rul, cu câte o jucărie în mână, profesând starea de mizerie neagră.

Nici un noroc! Sârmanul Chretien! Dormea ca vai de el pe unde găsea, mâncând o zi și trei răbdând!

De multe ori se mai întâlnea cu câte un coleg din Plateau care rămăsese hoț și acum Chretien demoralizat, nici nu îl mai ocolea ba îi da chiar și mâna.

Când vre-unul din ei îi povestea ce tâlhărie mai săvârșise, nenorocitul copil făcea, nu mai simțea în el acea repulsiune secretă, ba câte odată făcea și haz.

Ultimile lui scrupule de cinste se dizolvau.

Viața era prea urâtă; lumea prea rea, societatea prea nefundulecată. Mergea prea alături de crimă și se mira cum de nu căzuse încă.

Când i se întâmpla, — și era foarte rar, — ca să-i sune ceva parale în buzunar, le cheltuia în cine știe ce proiect. Acest ora de două-zeci și cinci de ani, fin și blând, bine făcut cu tot piciorul lui pe care îl țara puțin, și care în durerea lui, printr'o delicateță firească, avusese grije de persoana lui, după hainele lui curate acest băiat nu cunoștea iubirea decât aceea pe care o întâlnești pe trotuar.

Aproape de acel suflet, pe care sărăcia îl îndârjia în fiecare zi mai mult, ceasornicul lui Benoit Simon nu mai bătea, căci fusese pus la muntele de pietate de multă vreme. Cu toate acestea pentru un rest de amănire pioasă, Chretien găsisse în totdeauna câțiva franci ca să reînnoiască dobânda. Superstițios, purta în fundul șepcel lui, recipisa dela M. de Pietate; și chiar în momente de nebună revoltă, chiar când ciuda în contra datoriei i se suia la creier, tot mai credea și atunci că simte acolo unde era hârtia, bătaia ceasornicu-lui, care îi lovea peptul în semn de reproș și de înștiințare.

XIV

In seara aceea înăbușitoare de August, când Chretien Forgeat rezemat de parapetul cheiului, privea fără a vedea ceva, Sena fugea furioasă sub arcuul Diable; nenorocitul era în culmea disperării.

De opt zile, în zădar căutase lucru. Dar nu găsisse absolut nimic în acest Paris atât de trist și de gol în mijlocul verii. Acest tânăr, foarte

curat îmbrăcat, căci spălătoreasa îi spăla pe credit, nu mâncase din ajun dela crele patru și nu avea nici o lăscăie. Cui rățacea, aproape impleticindu-se de foame, văzu un băiat care eșea din școală, aruncând o bucată de pâine în fluviu; el o luă, și o mâncă ca un lup.

Apoi, mai puțin slab, se târăse până la chei, și acum sta acolo de două ceasuri, tâmpit de durere și oboseală, în fața apei care curgea.

Prima bătaie a ceasului dela Pa-lal, sunând orele șapte, îl deșteptă din toropeala sa. Tresări; toată gro-zăvia situației lui îi reveni în min-te. Ha! dar trebuia să se scuture o-dată de ea!... nu putea lăncezi veș-nic fără a nu face ceva!...

De odată își aminti de recipisa de la Muntele de pietate pe care o avea tot la el. Da, atâta scăpare îi mai rămăsese. Vechiul și bătrânul ceasornic care cu greutatea lui de aur prețuia mai mult de o sută de franci, și el nu îl amănetașe de cât numai pentru patru zeci.

Ar putea vinde recipisa. Ar fi vre-o două-zeci sau trei zeci de franci poate... Mai puțin de trei zeci de franci, nu se poate... Câteva zile, ar fi viața asigurată... sau cel puțin pentru câte-va zile ar fi o masă de bogătași!...

Atât mai rău pentru Simon Benoit (cu morala lui stupidă de a nu mă despărți nici odată de ceasornicul lui... Nu mi-a adus nici un noroc!... și nici merala profesurii mele, nu mi-a adus mare pricopseală. Ca să adun bucățiile de pâine din gunoaiile, să mă slăbesc! Adio atâta amă-nire!... Dar unde să vând eu recipisa? Cui! Al ovreiului din strada Cadet... la acela la care m'a dus Dulap-Mare!... Un pungaș!... dar toți sunt așa!

Dacă el nu o vrea să-mi dea trei zeci de franci, voi încerca și în altă parte. Aide să încerc, poate nu va fi închis încă prăvălia.

Și flămândul înverșunat, atârnat puțin de speranță o porni; ajunse în piață și apoi apucă pe strada Montmartre.

Era în spre seară; cerul se vedea plumburiu; dar pe uliți unde lamca forfotea, unde alergau trăsurile, în grabă spre sfârșitul zilei, se întinecase aproape. Câteva prăvălii încapuse a se lumina cu gaz.

— Parcă văd pe ovrei, cugetă Chretien, cum și-a deschis dulapul din perete și luând banii din portofoliul cel verde... și revolverul cum sta alături... nu ar fi avut decât să apese pe țevă... Ce hoț murdar!... Numai de ar vrea să-mi dea și mie trei-zeci de franci!... căci astă-seară nu mai e chip, nu am în cotro, trebuie să fac ceva, că mor de foame!

Ajunse la prăvălia ovreiului, a cărei fereastră era luminată cu un bec de gaz și intră înăuntru foarte hotărât.

Ca și prima dată văzu pe ovrei cum îi lucea chelia și cum scria în fața biroului său.

— Ce dorești? îl întrebă Soldmayer ridicând capul.

Chretien seese recipisa din buzunar și i-o întinse ovreiului zicând:

— Cât îmi dai d-ta pe asta?

Ovreiul, se schimbă de parcă nu era același; își luă ochelarii, citi hârtia, apoi ca și isbit de o amăn-țire, făcu o strâmbătură cam de ne-încredere.

— Ia spune-mi, ești te cunosc pe d-ta... nu ai venit odată la mine cu Dulap-Mare!...

Chretien tresări; ovreiul îl recunos-tea și pentru că îl văzuse în tovărășia unui hoț, acum avea să pro-fite, bine înțeles, ca să îl jupoaie. A! dar el nu vrea așa! El vrea cei trei zeci de franci pe cari și'l pu-sese în gând, nici o lăscăie mai pu-țin.

— Bietul Dulap-Mare! reluă ovrei-ul. Ți-a scris din ocnă?... De, ce să'i fac dacă s'a vârat și el în haita aceea de pungași!... iată-l acum la dubă pe cinci ani!... Ba nu zău, ce d-ta nu știi că acum e la ocnă tova-rășul d-tale?

Chretien care habar n'avea că Du-

lap Mare era la ocnă, începu a'și pierde răbdarea.

— Crede-mă, te rog că eu nu sunt hoț!

Pe Mahurel eu nu l'am mai vă-zut din ziua când am fost aci la d-ta... Dar acum nu e vorba de asta. Ce poți să-mi dai pe recipisa asta?

— Hârtiile dela Muntele de Pie-tate, de nu prea îmi plac!... Un ceasornic de aur prețut patru-zeci de franci!... îți spun drept trebuie să fie vre-o ceapă răsuflată de familie. Parcă îmi vine să nu mă amestec... dar în amintirea lui Dulap-Mare. În sfârșit... Vrei cinci-spre zece franci?

— Vă! Cincisprezece franci!... Ceasornicul este vechi în adevăr, dar numai aurul cât prețuște!... mai mult de o sută de franci!...

Fii te rog bun, și dă-mi trei-zeci!... Tot câștig și d-ta destul!...

— Nu zău că sunteți grozavi dv! N'am ce-ți face! Nu trebuia să vii la mine însoțit de Dulap Mare!... i-am spus cinci spre zece franci! Dacă vrei bine, dacă nu șterge-o de aici!...

Chretien începuse să tremure de mânie. O ură și o turbare îi venise în contra celui ovrei, care vrând să îl speculeze, îl mai și umilea, îl jnsulta.

În buzunar își ținea ascunsă mâr-ză, dar ce poftă i-ar fi făcut să îl pâlmuiască!...

— Bine, primește și atât, zise el în sfârșit.

Ovreiul căută în buzunar banii și neavând toți, se îndreptă în spre du-lăpiorul din perete.

Atunci... ca fulgerul, Chretien își aduse aminte de portofoliul cel verde, de revolver... și în aceeași clipă, ză-mishi gândul unei crime!... La lumi-na celui bec de gaz, la doi pași de ușa deschisă care da afară pe trotuar, unde trecea lumea.

Poftă monstruoasă năpădi asupra lui Chretien Forgeat îl orbi ca un pumn de sânge, văzu moartea tre-cându-i prin tot corpul, îi opri bă-tăile inimii!...

Ovreiul deschise dulăpiorul.

Dintr'o săchitură ca o până sălba-tică, Chretien fu peste el, îl răsturnă și moarte ca ovreiul îngrozit, să scoată vre-un țipăt de spaimă, a-gresorul puse mâna pe revolver și îl descărcă de trei ori chiar în față. Nenorocitul se prăvăli în colțul pe-retelui și o fântână de sânge începu să țâșniască din vechiul piept, ciu-ruit de gloanțe.

Atunci Chretien se întoarse repede. Își simțea capul arzând și părul fă-cut valvoi, se întoarse, temându-se că are să intre lume în prăvălie și să sară asupra lui. Dar nu! În stradă, omnibusurile mergeau cu șgo-mot mare; acest șgomot acoperise până și pe acela al detonăturii.

Nebun de frică, Chretien aruncă arma, apucă portofoliul, îl goli, își umplu buzunarele cu aur, și eși bus-na afară din prăvălie. Două minute după aceea era pe bulevardul Mont-martre, în siguranță, perdut în mul-țime.

Patru ani în fiecare zi, la orice oră, pentru a rămâne cinstit.

Și de odată, într'un moment de nebunie fulgerătoare, devenise un hoț și un asasin. Trecând prin fața unei cafenele luxoase, strălucitoare de lumină, își privi mâinile. Nici o picătură de sânge! Atât mai rău! Se făcuse!... În sfârșit!

Și nenorocitul copil suferise atât, în cât crima sa îl se păru ca o ușurare și simțind acel aur în bu-zunar, se crezu scăpat și scoase un oftat lung și grozav de ușurare!

A se citi urmarea în „Universul Literar” ce va apare Duminica vi-toare.

Ecorile săptămânei

După cum se prevedea, lăcomia a liaților balcanici de a lua o parte cât de mare din prada de război, a degenerat într-o nouă luptă, de astă dată între aliații de cri.

Fără ca războiul să se fi declarat oficial, s'au dat lupte crâncene între bulgari de o parte și grecii și sârbitii de altă parte, cu pierderi mari de ambele părți.

Telegramele în privința victoriilor reparate sau înfrângerilor suferite sunt contradictorii. Dar aceasta puțin importă.

Esențialul e că războiul a fost declarat de fapt.

Și acum a venit timpul ca și România să-și spună cuvântul. Guvernul nostru a declarat încă de la început că în caz de război între aliați, va intra în acțiune spre a-și salvgarda interesele ei cele mai vitale.

România, în acțiunea sa nu urmărește decât stabilirea echilibrului în Balcani, ne putând tolera ca la frontierele ei să se creeze o Bulgarie prea mare.

România se pregătește deci să intre în acțiune.

Azi, Joi, 20 Iunie, când scriem aceste rânduri, s'a și dat ordinul de mobilizare, a brațelor noastre armate.

În public domnește cel mai mare entuziasm. Străzile Capitalei prezintă scară de înfrigurare a ziblor mari.

Într'adevăr, va fi mare ziua când Duplele noastre vor trece din nou Dunărea spre a purta cât de departe tricolorul național, strepit de apă și sânge viteză pe aceleași câmpuri ale Bulgariei.

Nu putem precede de întorsătură pot lua împrejurările în ultimul moment.

Cea ce putem afirma însă e că ne aflăm în fața unor evenimente de o deosebită gravitate.

România se află la o coltură a istoriei sale plină deja de atâtea pagini glorioase.

Și dacă, mobilizării decretate va urma războiul, ne putem bizui pe brațele voinjose ale brațelor noastre oștiri care până acum a dat dovezi de atâtea eroisme.

Și nu ne îndoiim că în caz de război, drapelul nostru se vor înalța pe acoperișurile de lăuri gloriei, iar patria Română va fi dusă la mare.

Mestugean.

SACUL CU GLUME

Doi inși se băteau. Un al treilea, intervenind, voia să-l împac.

- Domnule, m'a făcut hoț ăsta! zise cel dintâi.

- Doamne, ăsta mi-a zis că s'ărit hainana! replică celăl.

- Ei acuz, conchise împăciitorul: nu trebuie să vă luați la bătaie pentru o divergență de opinii, căci, la urma urzii, poate să aveți dreptate amândoi.

Un țaran, venit de curând la București, se duce la un debit de tutun să cumpere o țigare postală.

- Da să-mi dai una mai bună, zise el debitantului decât ăia care mi-ai dat-o săptămâna trecută.

- Debitantul, mirat, îi cere explicații.

- Firește. Cu marea ăia care mi-ai dat-o săptămâna trecută, a mers scrisoarea trei zile până să ajungă acasă în sat. Dacă și cu marea ăia o fi să meargă scrisoarea tot așa, le-ă-mă să mă duc mai bine la alt debitant ca să cumpăr o marcă d'ale bune.

MARTURISIRILE UNUI NEURASTENIC

de CORNELIU MOLDOVANU.

Trenul se puse în mișcare, mai înainte să-mi fi luat rămas bun de la prietenul care mă întovărășise la gară. Eșii în coridorul vagonului și aplecându-mă pe fereastră îi făcui cu mâna semnul despărțirii. El îmi răspunde adîind palaria, privindu-mă râvnitor, precum ar fi repetat din ochi fraza pe care mi-o rostise o clipă mai înainte:

— „Ce fericit ești, că poți pleca!”

Îmi vin în minte cuvintele lui Guy de Maupassant din fruntea volumului „Au Soleil”... și fără să vreau repet: ce ironic!...

Fericitii nu suferă de dorul necunoscutului, nu cunosc sila aceluiaș cămin, plictiseala aceloraș lucruri și grozăvia aceloraș deprinderi. Fericitii sunt mulțumiți și statornici. Cele ce-și înceajoară, în afară de ritmul vieții lor, n'au pentru ei nici măcar prețul vădirii: sunt nepăsători la orice schimbare petrecută în preajmă, și țin nepăsători, dacă faptele își vor păstra starea lor de mai înainte. Fericitii nu-și pierd vremea numărând stâlpii de telegraf. Înșirați de-alungul drumurilor, ori, adunând cifrele roșii ale felinarilor, necăjiți că nu pot dobândi numărul 13... Fericitii nu se coboră de la al treilea etaj, ca să mai socotească încă odată treptele scării învârtite, fiind incredințați că nu vor putea adormi, mai înainte de-a ști cu siguranță, câți pași au făcut în suis până la odaia lor pustie și săracă, și câți pași vor face a doua zi, coborându-se după un somn tulburat de vise fantastice, pe strada strănută și îngustă... Aci vor găsi aceleași clădiri străine de estetică, pe care focul ori căzmaua a uitat să le dărâme, — aceleași chioșcuri de ziare înfipte la răspântii, aceleași prăvălii cu aceleași podobe în vitrină...

Fericitii nu se gândesc mereu cum să asvârle în aer ceasornicul „Independenții”, pentru a scuti auzul tucătorilor de cântecul acela breton, banal, dogit și fals, care se ropelă la fiecare ceas. — ori cum să străvească pe cutare pensionar bătrân, care, cu o punctualitate supărătoare, se ivește zilnic la acelaș ceas la acelaș cafea, așezându-se de mai mulți ani în acelaș colț forț de vânt, e să-și soarbă tacticos veșnicul capuținer...

Fericitii, când merg cu tramvaiul, nu stau la pândă, trăgând cu ochiul la conductor, doar vor putea rupe a-fișele lipite pe geam, — ori, când călătoresc pe drumul de fier, nu suferă din pricina sărăciei, fiind că nu sunt în măsură să plătească amenda, pentru a trage semnalul de alarmă...

Fericitii nu sunt dușmanii așezătorilor de teatru, nu sunt ademeniți de butoanele sonerilor dela porțile oșebitelor clădiri, nu se opresc ca să cerceteze listele loterilor, deși sunt fără bilete, — nu cîșesc pentru a zecă cară, silabisind ca începătorii, firmele prăvăliilor ori placardele de pe acoperișuri, nici nu așteaptă de luni de zile răspuns la o scrisoare misterioasă, pe care n'au trimis-o încă necunoscutei adorate, locuitoare a cine știe cărui astru cerese...

Nu fericirea e puterea aceluia, poruncitoare și tirană, care mă îmbie să mă ure în cel dintâi tren, pornind-o la întâmplare spre alt pământ și alte valori, unde egeră alți oameni și trăiesc alte obiceiuri.

Mi-e dor de furtună și sălbătăcie, de urletul cascadei și geamătul valorilor în manie, de răsunetul violonului printre stâncile steepe, ori tipătul ecoului din peșterile umede și adânci, mi-e dor de mijirea unei dimonții răsvărăitoare, de încercuții unei păduri fără margini, de năru-

rea unei celăți în cutremur, de răvârșirea unui vulcan, ori scufundarea unui munte în prăpăstii, — mi e dor de bubuituri de tun și zăngăniri de arme, mi-e dor de altă viață și alte vremuri, mi-e dor de ceace nu s'a întâmplat și n'a fost încă pe această lume...

Cu fruntea lipită de gamul vagonului, stând în picioare, îmi port privirile, când la făclia lămpii de rapită ce fumegă mocnită, când la întunerecul ce crește afară într'una, ca un ocean cotropitor, pe care trenul, asemeni unui submarin, îl spintocă cu îndrăzneala iuțelii... Acolo departe, în zăriile tufurii și nehotărâte, acolo departe unde mă poartă sufletul fără astâmpăr, pare că se deslușește ca în magia unei minuni o cetate albă, cu ziduri străvezii și drumuri eterice, cu flămuri albastre și cu poduri de lumină... Glasuri de clopote în dangăt misterios și ritmic, revarsă peste văile smălțuite de-o floare nouă, unde roditoare de melodie, — iar pelerinii, în veșminte mai curate decât zăpada, plutesc ca pe un nor de strălucire, întonând în cor cea mai suavă rugăciune... O mână eterică îmi face semn să mă apropii, luminând cu gestul cămărea ce mă cheamă, iar năvala pulberii de aur împodobește cu splendoare haina sufletului meu; ori încetat de a mai fi un trup care suferă și plânge, sunt numai suflet, numai palpitare și cântec, numai adiere străvezie, ușară, luminoasă...

— Așteptați-mă umbre prietene, sosesc la voi, cu fiecare clipă mă apropii deși mai am încă mult de mers și multe hotare de trecut!...

Un șcherat prelung. Trenul s'a oprit într-o stație al cărui nume a fost rostit de cineva, cu glas umflat și cântător. Fiecare oprire mă mahneste, căci îmi întârzie ținta către care alerg. Mă închid într'una din ochetele vagonului de dormit, trag zăvorul și mă culc, după ce-am stat la campană pe care din cele două paturi să-l aleg.

...De multe ori, întorcându-mă seara acasă și revăzând în flacăra unui chibrit cuprinsul odăii, încercam un simțământ de silă pentru nemernicia mea ființă, ursită pururea singurătății. Așternutul mă ardea cu fiori de patimă, căci simțeam dormind lângă mine stafia femeii pe care mi o alesese destinul, dar pe care eu o alungasem parcă, ca să mă confund tot mai adânc în sihăstria ispitită de vedenii și voluptăți sinistre.

Alte ori, o simțeam culcată alături, goală și desgustătoare, povestindu-mi toate plăcerile pe care mi le-ar fi putut dărui, toate poftele pe care le-ar fi știut sătura, dacă ași fi ales-o tovarășa vieții mele.

Și cu fiecare cuvânt auzit de simțuri, o nouă dorință mi se aprindea, cu fiecare ispită, râvna de patimă se trezea mai năvalnică, și zguduie de frigurile dorului, saream din așternutul înfierbântat, mă îmbrăcam în grabă, și eșind petreceam noaptea pe drumuri, până când vestirea dimineații îmi răcorea fruntea cu lacrimi de rouă...

Reîntorcându-mă acasă și privindu-mi patul, zăream întipărită pe pernă urma capului meu, iar alături, o urmă mai adâncă, din care parcă, în clipa intrării, se desfacea o fantomă, care se ridica deasupra patului, plutea o clipă asemeni unei pânze de fum, și apoi se risipea în întreaga odă, împrumutând încăperii o aromă de voluptate stranie. Atunci auzeam în aer ca un scâncet micale de femeie lovită, apoi un hohot scurt, ca o lăltăire de aripă.

Mă deprinseam atât de mult cu stafia necunoscutului, încât în nopțile când n'o simțeam aproape de mine,

o căutam așteptând-o, o chemam, și când dansa revenea cu scâncetul acela de pisică bolnavă, mă sculam speriat și plecam să petrec iarăși noaptea cutreerând pe drumuri, până la ivirea zorilor.

Uneori seara, întorcându-mă mai de vreme, după ce aprindeam lumina, mi se părea că zăresc pe colțul mesei o scrisoare, scrisoarea mult așteptată dela ea... Simt că i-aș recunoaște scrisul, atât de vie impresie mi-au lăsat acele vedenii.

Dar apropiindu-mă, ca să ating solia mistică plicul dispărea, topindu-se, pătrunzând ca o umbră în lennul fermelei al mesei.

Mănios și chinuit peste măsură, isbucneam într'un plâns liniștit și prelung, și plângeam până dimineața doliul celei mai dureroase singurătăți. doliul sufletului lipsit nu numai de prietenia unei ființe reale, dar chiar și de fantastica tovarășie care desmiardă somnul celor osândiți la singurătate...

Artiștii noștri

Pictorul Grimani

ASCULTI?...

Ascult?... Un raj de păsări cântă
În crâng, iar florile 'n răzoare
Cu dulc' infiorări desădănt
A primăverii sărbătoare.

Isvoarele susupind 'n vale,
Sub stânci, un carmen saeculare
Dar doina moare în cavale
Și'n suflet picură uitare.

În trilul păsărilor oare
Nu-i o ciudată amăgire
Cu flori, cu lacrimi, cu isvoare,
Ce'n inimă picură iubire?

E doina sufletelor noastre
Ce se destramă arzătoare
Pe cerul văduvit de astre
Al lacrimilor zămbitoare.

Isvoare, flori, speranțe, visuri
E voia sortii să n'cânte
Căci ale vrăjilor abisuri
Nu-i nimenea să nu le cânte.

Atâtea dor putu săncapă
Într'un sicriu de dulc' iluzii
Că nu mai poate să-l priceapă
Nici cântecul sublim al muzii.

Și cât l'am desmierdat noi, ambii,
Din leagăn până la mormânt
O spun dactilele și iambii
Ce 'mpodobir' al nostru cânt.

De-acum povestea noastră dulc'
S'a dus cu muzica-i de șoapte...
Un astru merge să se culce
Și'n sufletu-mi se face noapte.

Nu-l turbura... El doar me 'n pace
Impresurat de flori, isvoare...
Ascult?... Un raj de păsări tace
Și'n inimă picură uitare

Leontina Iliescu

CONVORBIRI ASTRONOMICĂ

COMETELE STRĂLUCITOARE

Ne putem plânge cu drept cuvânt, că nu suntem favorizați de apariția unei comete strălucitoare, ca în vremurile vechi. Cu toate războaiele din peninsula balcanică, nu s'a arătat încă o cometă care să sperie pe ignoranți și pe fricoși. Și e mare nevoie să se arate un asemenea astru strălucitor, căci omenirea și-ar mai ridica privirile în sus, și-ar mai aduce aminte și de cer.

De la 1882 și până în prezent nu am avut o cometă înfățișoasă. Cometa Halley, cometa 1910 a și Brooks au fost destul de impunătoare, dar nu aveau nimic care să sperie.

Din *Handbook of Astronomy* al lui Chambers și din *Traité des comètes* al lui Pingré, citez câteva apariții mărețe de comete.

165 înainte de Cristos. Se spune că în acel an, soarele (?) a strălucit timp de mai multe ore în timpul nopții.

146 înainte de Cristos. Seneca spune: „După moartea lui Demetrius, regele Siriei, tatăl lui Demetrius și lui Antiochus, puțin mai înainte de războiul din Achaia, a apărut o cometă mare cât soarele. Discul ei era la început roșu ca focul, dând destulă lumină ca să îndepărteze întunericul nopții. Câtva timp în urmă, mărimea îi s'a micșorat, tot așa și strălucirea și în urmă a dispărut cu totul”.

134 înainte de Cristos. La moartea lui Mitridate a apărut o cometă mare, care ocupa a patra parte din cer și întrecea soarele în strălucire.

75 înainte de Cristos. A apărut o cometă mare cât Luna și care lumina cum luminează soarele într-o zi noroasă.

813 după Cristos. La 4 August în acest an a apărut o cometă care părea două luni alăturate. S'au despărțit în urmă și au luat forme diferite și în sfârșit au luat înfățișarea unui om fără cap.

1402. În Februarie a apărut o cometă, care a fost văzută timp de opt zile ziua nămița mare.

În 1652 apoi, ne spune un astronom, Hevelius din Danzig, că o cometă din acel an semăna cu luna în primul pătrar, dar că nu era așa de strălucitoare.

Și câte alte comete, care au îngrozit pe strămoșii noștri, ei cari în comete vedeau tot soțul de blestemății, ba bărne aprinse, ba iatagane, ba capete cu părul vulvoi și pline de sânge. Cometele acestea trebuie să fi trecut mai toate la o mare apropiere de soare, la câteva milioane de kilometri numai, căci numai cometele ce se apropie mult de soare, sunt așa de luminoase. Se întâmplă însă de multe ori, că apar asemenea comete, dar sunt prea departe de pământ cum a fost cazul cu cometa 1910 a. Dacă poziția acelei comete ar fi fost mai favorabilă pentru noi, apoi acest astru cu coadă ar fi speriat pe mulți. De și la o colosală depărtare de pământ și cometa acea a fost destul de impunătoare, au văzut-o până și cei cari nu cunosc astrele obșnuite.

Eu unul cer stăruitor să mi se trimetă o mărețată cometă. Se sperie cei fricoși, e drept, dar unii dintra ei, sunt atrași în urmă spre studiul cerului, se întrebă cu curiozitate ce e cerul, ce sunt diferitele astre ce împodobesc bolta cerească. Sunt mulți cari s'au pasionat pentru studiul cerului în urma apariției unei comete, sau după ce au observat vre-un fenomen ceresc curios, ca o eclipsă de soare, un holid enorm, etc.

Să sperăm că după palida cometă Schaumasse, cea dintâiu din acest an fraticid, se va arăta una la fel cu cele descrise în vechile cronice, sau cel puțin asemănătoare cu mărețata cometă din 1882, pe care, copil fiind, am admirat-o spre răsărit într-o răcoasă dimineață de Septembrie.

Victor Anestiu

Artiștii noștri

Pictorul Petru Bulgăraș

Portret de Bulgăraș

Unul din tinerii expozați ai Salonului Oficial din anul acesta e și pictorul Petre Bulgăraș, remarcabil prin caracteristica cu care știe să picteze sufletul omenesc.

D. Petre Bulgăraș a expus multe pânze interesante care au stârnit admirațiunea tuturor.

Linii, coloritul, desenul, perspectiva, ansamblul creațiilor sale artistice impresionează nu numai ochiul dar pătrund chiar în sufletul privitorului. E un nou gen, foarte puțin cultivat la noi dar care în străinătate e în cinstea tuturor.

Tânărul Petru Bulgăraș e unul din aceia rari artiști dela noi cari înțeleg să surprindă momente din viața sufletească a omului, a societății și caută să te impresioneze astfel prin aceia ce, cu drept cuvânt, să chamă *pictura scrisului*.

Întâi un câmp care se deschide nu numai artelor plastice dar însăși literaturii, un câmp pe care scriitorii noștri l'ar putea cultiva cu folos și pentru ei și pentru viitorul artistico-literar al acestei țări,

LA UN „CEAI...”

de VICTOR EFTIMIU.

(Scena reprezintă „un ceai la d-na Valerian”. Prin urmare un salon, câteva cocoane, câțiva domni, o „fată în casă”. Ceaiul, ca de obicei, lipsește. Pe masă tăvi de argint și de sticlă, sandviciuri cu icre negre, și vin roșu, vârtos. Cucoanele se pudrează, domni sunt congestionați).

Domnul Valerian

Frumoasele mele doamne, am să vă spun o mare noutate: nevastă-mea și-a pus în gând să mă înșele...

O cucoană

O, nul

Alta

Ce glumă!

A treia

Tu, Martho?

D-na Martha Valerian

Da... eu... La urma urmei, nu poate să fie la infinit... Iubitul meu soț își petrece vremea pe la prietenii mele, făcând pe cuceritorul de inimă. În vremea asta, eu, soția, castă, vrednică de nevestele crucișilor, păzesc focul sacru al căminului... Ei bine, nu scumpul meu, cuceritor de inimă!

George Valerian

Draga mea, nu trebuie să te superi. Când ți-ai plătit luxul de-a te mărita cu un „cuceritor de inimă”, tragi și consecințele.

Ai avut ambiția să mă răpești tuturor celorlalte femei, ei bine, femeile celelalte se răzbună... Știi că m'au răsfățat. Cum de ți-ai închipuit că voi trăi o viață întreagă cu tine, numai cu tine?

Trecutul meu, Martha dragă, cere să reperețeze și în viitor... E o

nevoie a sufletului... o mare nevoie.

Marta

Ți-am spus dragul meu, că de aventurile tale trecătoare nu-mi pasă... Mi-e groază de o iubire mare... de dragostea aceia care mi te-ar smulge pentru todeauna...

Cât despre cele mici... însemnate, găsim leacul... O să-mi iau și eu anumite libertăți!

O cucoană

Foarte bine: „ochi pentru ochi”.

Alta

„Dinte pentru dinte”.

Un domn plictisit.

Coarne pentru coarne!

O cucoană

Ce zici de asta domnule Valerian?

George (imposibil)

Firește... firește... Mi-e rușine să vă mărturisesc, dar până acum cred că n'am avut nici un prieten bun... adevărat. Mi-a lipsit ceea ce se numește: „amicul casei”!

O, amicul casei!

Iată o figură care trebuia reabilitată... S'au făcut o seamă de legende pe socoteala sârmanului „prieten al casei”. În fond e un om foarte cum se cade, un exemplar interesant, un animal necesar, un eroi!

Am văzut căsnici în trei în care soțul era adevăratul privilegiat.

Nu mai avea nici o grijă.

„Amicul casei” era însărcinat cu toate; cumpăra pălării cucoanei, se certa cu proprietarul casei, pentru reparații, concedia bucătăreasa și servea tulon soțului înșelat.

În vremea asta, soțul își bea cafeaua liniștit și se bucura de toate a-

vantagiile coarnelor: era temut, era flatat... Nevasta îl îngrijea cu o dragoste de mamă, iar „amicul” îi găsea glumele foarte spirituale.

Vedeți, dar, frumoasele mele doamne, că perspectiva de a purta coarne nu mă înspăimântă de loc...

D-na Valerian (care își cunoaște bărbatul, îl știe cât e de gelos și că vorbește fleacuri, surdă).

Canalia!... Dacă n'ar fi sigur de mine, n'ar face el paradoxele astea cinice!

Valerian

Ei, draga mea... Am o încredere oarbă în tine. Dacă n'as avea siguranța curățeniei tale sufletești, n'am mai putea trăi o zi împreună. Cinstea ta răscumpără lipsa mea de seriozitate. De-ai ști de câte ori am remușcări.

De altfel tu ești cea dintâi căreia îi mărturisesc... Da, doamnele mele, cea dintâi care află aventurile mele, e chiar nevastă-mea, scumpa mea Marta!

O cucoană

Frumos menaj, n'am ce zice... Alta (fără să-și dea seama ce spune) E curios!... La noi e altfel: Cel din urmă care află aventurile mele, e bărbatul meu! (văzând că a luat gura pe dinainte, roșește și ca să nu-l vadă pe cel-lalt răsând, caută printre sandviciurile cu icre, unul cu jambon).

George Valerian (ca s'o scape din încurcătură)

De exemplu, aseară am povestit Martei noua mea idilă, cu Wilma, călăreța dela circ...

O cucoană

Eu nu înțeleg ce găsești la femeii, astea? căroră nu le cunoaștii nici origina, nici țara, nici trecutul?!

George

Ce găsim la ele? Pentru noi o călăreță de circ e ceea ce pentru d-voastră, femeile, este un tenor italian. Ne atrage gloria ei. În lumina rampei, femeile au ceva dintâi alia lume. Lumina albă din circuri le face umerii de lapte. Miile de ochi care sunt țintii pe ea trezesc în noi vanități adormite. La urma urmei, este făptură a lui Dumnezeu, e stropită puțin cu aghiazma cabotinajului. Iubim femeile astea, ca să se vorbească de noi. Ni se pare că răscăntăm ceva din gloria ei.

De cele mai multe ori, dragostea cu o călăreță de circ, cu o dansatoare, în sfârșit, cu o „femeie ilustră”, nu ține decât până în pragul alcovului ei...

Când s'a stins lumina candelor, și florile s'au ofilit și fumul de șarpanie nu mai enervează aerul, — artista de până acum, diva sărbătorită, devine femeie ca ori care alta...

De multe ori, grozav am vrea să ne întorcem fără s'o fi însoțit în cuibul ei: ne ajunge să știe prietenii c'am condus-o acasă...

Doamnele mele, lăsați soții să se treacă... Tot pe d-voastră vă iubesc mai mult... Orice dragoste nouă e un prilej de comparație: totdeauna soția iese învingătoare!...

(Domni aplaudă. Cucoanelor nu le convine fiindcă fiecare din ele are un amant înșurat. Intră Lulu fiica uneia. Are 15 ani.

Mamița nu vrea s'a lase în salon, ca să n'audă lucruri nepotrivite.

O trimite în grădină să citească, și-l dă, fără să se uite la titlu, o carte „La maison de rendez-vous”.)

Cortina nu se lasă, de oarece con-vorbirea continuă.

Paris, Iunie 1913.

PULBERE DE IDEI

Femeceai singurul spiter,
Ce este furnizorul
Celex mai dulci dintre otrăvi:
Amorul.

Somnul e unicul
Prieten devotat:
El întotdeauna
Vine nechemat.

Sofronie Ivanovici

EX-LIBRIS

OTHELLO, de Shakespeare, în versiune românească de poetul D. Nanu.

E mult mai ușor să scrii o carte de cât s'o traduci. Traducătorul „este un profet pentru neamul său” scrie, cu drept cuvânt, nemuritorul Goethe lui Thomas Carlyle, nemuritor ca și el. Cel care traduce trebuie să se confunde aproape cu sufletul autorului din care traducere și, în afară de stăpânirea desăvârșită a celor două limbi, să priceapă tămărit sufletul care trăiește în cuvintele pe care le traduce. Dacă e greu să redai bine pe un scriitor e foarte greu să traduci un poet e cu mult mai greu să traduci din Shakespeare. Acest uriaș al gândirii care, în creațiile neperitoare ne-a lămurit sufletul tuturor vremurilor, e tocmai din această pricină uriaș — pentru că din viață a smuls tocmai aceia ce va rămâne statornic în om de la origina lui și toate culturile și abisurile lui.

Mulți au socotit că traduc din Shakespeare dar nu l-au înțeles și pentru că nu l-au priceput, traduceri lor nu numai că sunt departe de original dar nici măcar nu ne fac să cunoaștem cât de cât viața care se împraștie sălbatică dar firească din tragediile acestui genial cunoscător de oameni.

D. D. Nanu, poetul subtil, din suflet și din convingere artist, după o muncă stăruitoare, a izbutit să ne redă pe Othello, cât mai apropiat de textul original.

Versul trohaic a fost preferat alexandrinului de către traducător din pricină că — după cum spune însuși traducătorul — alexandrinul e „mai puțin ritmul firesc al limbii noastre de cât trohaicul, în care cel mai cald și mai încordat dintre dialoguri se poate scrie fără a silnici ritmul normal al convorbirii”.

Interesanta traducere e însoțită de note explicative „dintr'un volum rar al d-lui Jean Alcard, tras numai în puține exemplare”. Aceste note vor fi de folos interpretelor principali ai versurilor din Othello și e foarte bine că d. D. Nanu a publicat aceste note pentru că ele vor sluji artiștilor noștri, o adâncire mai serioasă a lui Othello, Desdemona, Emilia, Cassio, Iago etc.

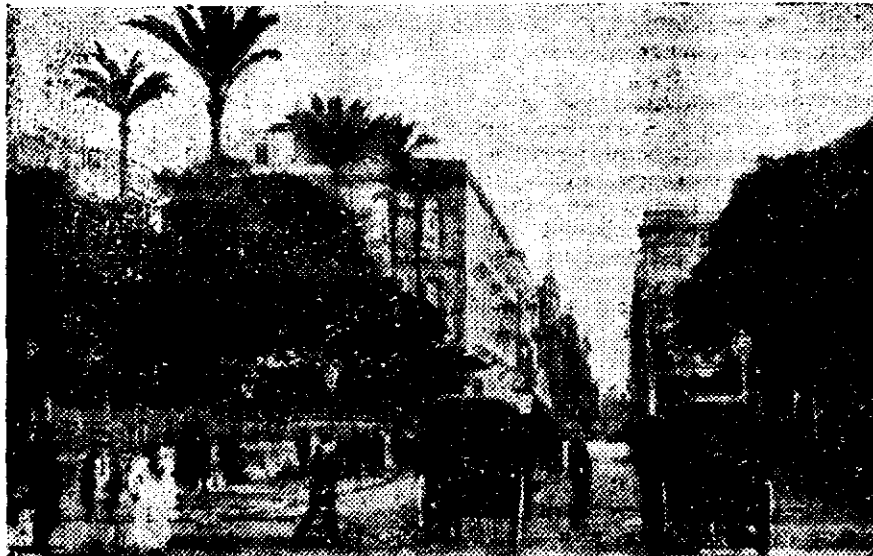
Firește, e o versiune dar niciodată nu se putea ajunge la o interpretare unitară a eroilor din dramele lui Shakespeare. Nehotărâtul suflet al lui Hamlet atât de diferit interpretat chiar de artiștii primei noastre scene. Unul vede în erou un nebulă mai presus de oameni și legi, un altul vede pe sentimentalul nimicitor de grele probleme ale sufletului și un altul vede în Hamlet pe om și-l interpretează așa, ca om, neatribuindu-i nici nebunia firească a omului mai presus de oameni, nici prefăcuta nebunie a fiului care urmărește să războve moartea tatălui său.

Dar d. D. Nanu ne promite și alte traduceri pe care le va face „în tăcutele ore de seară” spre a duce mai departe arta aceasta a împământării la noi a acelor lucrări care aduc în limbă fermentații națiunilor gândirii universale cum spune traducătorul.

În vâlmășeagul traducerilor proaste — în mare parte — de la noi, traducerea în versuri a poetului Nanu, apare ca un adevărat eveniment artistic. Să nădăjduim că nu se va opri aici să nu mai nădăjduim că marile noastre teatre se vor gândi la traducerea nouă a lui Othello fără să mai supună pe traducător la umiliția solicitărilor căci aceasta e o dătină veche care trebuie să dispară pentru că un scriitor trebuie solicitat iar nu să fie el solicitatorul.

Îmi pare rău, că spațiul restrâns al acestei cronici nu-mi îngăduie să vorbesc mai mult de admirabila traducere a poetului D. Nanu.

VEDERI DIN EGIPT

Strada principală din Alexandria

O ANCHETA

de N. Mihăiescu-Nigrim

Mare nenorocire se întâmplase trenului accelerat No. 17 pe linia A.-G., în seara zilei de 10 Noembrie, 19... La ora 10 noaptea trebuind să treacă podul peste râul N., ploile continue surpaseră malul, dărâmasse temelii de piatră a podului, iar podul însuși se prăbușise cu un capăt în apă, iar celălalt sta atârnat încă în socul lui, — trenul mergând cu viteza lui obișnuită fără să fie oprit de vreun semnal, deși trecuse prin stația L. și prin fața cantonului, se năruise în apă, ucizând peste 40 persoane, rămânând vreo 67, iar restul de vreo 87 parte se înecaseră în apa râului, parte scăpaseră teferi la trup, dar aproape zmintiți de groază.

Și acum pentru stabilirea responsabilităților se făcea ancheta în Stația L., a doua zi după catastrofă. Atât ziarele, cât și oficialitatea învinușeră pe angajatul de mișcare. El fu suspendat telegrafic, dar până la ancheta n'a voit să șoptească o vorbă asupra faptului și asupra împrejurărilor care îl împedicaseră să oprească trenul sau în Stația L., unde era funcționar, sau cel puțin să anunțe cantonul apropiat cu semnalele obișnuite spre a împiedica acceleratul de a cădea în apă.

Firește, el era marele vinovat. Dar de ce tăcea? De ce se închisese în sufletul lui și sta mut de ceasuri întregi în așteptarea clipei hotărâtoare când își va deschide inima și-și va vărsa tot focul lui asupra nenorocirei? Că nici beat nu fusese, el care n'avea acest dar, nici nu dormise pe când trecea trenul, în stăruind nici o împrejurare nu-l împedicaseră de a eși în stație și de a opri trenul. Ba ceva mai mult: el fusese telegrafic anunțat despre căderea podului cu câteva minute mai înainte de trecerea trenului prin stația lui, de către șeful stației apropiată. Pe acesta îl înștiințase un țaran care trecuse pe șosea cu carul încărcat cu coceni și care auzind un zgomot dinspre pod, oprise carul în șosea și se duse la pod. Țaranul văzând cece se întâmplase, a dat fuga la stație și a spus șefului. Va să zică angajatul era singur vinovat de groaznică nenorocire, care lăsase pe drumuri văduve și copii orfan și schilodise atât de lume.

Ba o gazetă mai violentă și care veghează, de altfel, cu mult interes la binele public, nu se sfiise într'un articol scurt dar energic să infiereze „Incuria funcționarilor C. F. R.” în mâna cărora stau atâtea vieți nevinovate și carii, sau din cauza chefurilor nocturne, sau din neglijență, căzând pradă somnului, lasă să se întâmple nenorociri ce nu se mai pot repara și cari mai au și desavanta-

giul că ne compromit în străinătate”. Iar vigurosul autor al acestui articol sfârșia prin drasticul remediu: „Asemenea funcționari merită să fie linșaji de furia publicului”. Da! Avea dreptate! Fusese o mare catastrofă! Funcționarul, el singur fu șese vinovat. Dar nu știa nimic de ce și cum.

Ancheta însă avea să lanțuească totul.

Astfel, a doua zi direcția C. F. R. delegase pe inspectorul de mișcare Georgian, un om energic, dar foarte drept, pe inspectorul de tracțiune Ralea cunoscut prin stăruința lui în amănunte „concludente” cum zicea el, pe inspectorul de întreținere, Damian, foarte scrupulos mai ales în stabilirea pagubelor cauzate atât C. F. R. prin sfărâmarea atator vagoane plus mașina care se scrobise în potmolul de pietriș, apă și nisip din râu cât și persoanelor private rănite, sau rudelor celor morți în catastrofă.

Căteși trei porniseră cu același tren de dimineață de la București pe o vreme urâtă, ploioasă și friguroasă.

În gara de Nord se întâlniseră și cu procurorul general, care ținuse să ancheteze în persoană, însoțit de un grefier. La pod s'a oprit trenul. El s'au dat jos, s'au uitat la rămășițele vagoanelor, și la lucrătorii cari se căsneau prin apă și potmol să scoată de prin vagoane răniții ale căror țipete sfășiau inima. După aceea grăbiți de dorința de a-și face datoria, trecuseră pe o podișcă improvizată, dincolo unde o drezină avea să-i ducă vre-o doi klm. la stația L. Pe fața tuturor se citea groaza. O așa de mare nenorocire nu se mai întâmplase.

Când scoborâră în stație le ieși șeful înainte. Cam palid, cam șovăind, le zise aducând mâna la șapea: — Vă salut!

Și adresându-se inspectorului de mișcare:

— Peste puțină, d-le inspector să află ceva. Tace și plânge mereu, mut fără să scoată o vorbă...

— Bine, zise inspectorul, vom vedea.

Sala de așteptare a stației L., fu transformată, pentru împrejurare, într'o cameră de instrucție: o masă mare, cu hârtie, călimară și scaune împrejur.

— Poftiți, d-le procuror general, zise șeful de stație.

Procurorul intră, iar după el intrară și ceilalți.

Înăuntru cald. Soba duduia de foc speriată și ea de atâtea belsug de lemne, ea care înghețase rece și us-

cată, cu câteva hârtiuțe aruncate în grătar peste un pumn de cenușă uitată acolo de ani de zile.

El își scoaseră paltoanele, pălăriile, șosonii, și se așezară pe scaune, dând pe cal din capul mesei procurorului general.

Acesta, după ce-și trecu mâna prin păr, zise:

— Să vie funcționarul vinovat! Iar d-ta, d-le șef de stație vei lua parte la instrucție numai ca informator. Va să zică nu vei răspunde numai la întrebări și vei căuta să fii fără nici o patimă față de nenorocitul acela.

— Prea bine, d-le procuror general! Eu n'am nimic în contra lui. Ba țineam foarte mult la el, căci îl știam băiat cuminte. E înșurat și...

— E înșurat de mult?

— De vre-un an și jumătate.

— Bine, chiamă-l, te rog.

Șeful gării eși, intră alături în camera de serviciu și spuse implegalului de mișcare:

— Hai, Teodorescule, te chiamă d. procuror la anchetă.

Funcționarul stetea pe o canapea veche, cu coatele pe genuchi, cu capul în palme, cu ochii în pământ. Așa îl apucase ziua. Din când în când ofta adânc, părea zdrăvoț de ceva mai mult de cât de răspunderea faptelor sale.

Casa în care locuia el și cu nevastă-sa era în dosul gării peste drum, la vre-o zece metri. Intrase de serviciu din ziua precedentă de la 8 dim., și avea să iasă în dimineața aceea la aceeași oră. Dar nu se mai duse pe acasă. Când a venit nevastă-sa să-l vadă, el nici nu s'a uitat la ea. Cu aceeași înfățișare de om nenorocit, abia o auzea când îl ruga să vie acasă până vor sosi membrii comisiunii de anchetă. El care, altă dată, lucra ce lucra și-și arunca ochii pe foaie din dos a gării spre căsuța lui unde își lăsa pe femeia iubită în grija și roșul gospodăriei, acum stătuse toată noaptea pironit acolo pe canapea, cu ochii în pământ fără să scoată o vorbă, fără să răspundă un cuvânt.

Când auzi glasul șefului, se înunecă la chip se ridică fără să se uite la el și ieși.

Înalt, slab, galben ca ceapa, cu privirea răfăcită, capul împietrit, brațele lăsate a desnădejde, pășea cu lunatic, doborât de o lungă sufvingătoare morală.

Când intră în sala de anchetă, înmat de șeful său, toate privirile se pironiră asupra lui. Toți îl cunoșteau afară de procurorul general și de grefier. Cei trei inspectorii avură într-o clipă aceeași privire de milă pentru un funcționar pierdut pentru totdeauna. Dar simțământul datoriei deodată s'a trezit în inimile lor și câteși trei își luară o înfățișare de judecători cari nu crută:

Vă salut! zise Teodorescu, cu vocea stinsă.

— Cum te numești și de câți ani ești slujbaş pe C. F.?

— Mă chiamă Ioan Teodorescu și sunt funcționar de opt ani.

— Ai mai avut ceva accidente de când ești slujbaş?

— Nu, d-le procuror general, deta să răspund grăbit șeful în locul lui.

— Lăsați vă rog pe inculpat să răspundă, zise procurorul.

— N'am mai avut nimic, zise Teodorescu.

— Cum se poate atunci să fie cineva atât de neglijent, căci pe cât aflu nici nu dormea la ora aceea, nici nu lipsea de la serviciu, șeful te-a găsit în birou, și nici nu ai darul băuturii, pe cât mi se spune. Ca s'a întâmplat cu d-ta atunci? Să ne lămurești totul fără să ne ascunzi nimic, căci numai astfel poate pedepsta d-tale și se va mai micșora. El își ridică ochii în sus ca într'o înaltă chemare de ajutor și nu îndrăzni.

— Spune, Teodorescule, dezvinovățește-te dacă poți, îi zise inspectorul de tracțiune.

Grefierul, un om uscățiv, cu ochii mici și cercetători se pregăti mai bine ca să asculte, să nu-i scape nimic. Sta cu condeiul gata, cu privirea ținută pe gura vinovatului.

— În sfârșit funcționarul începu:

— „Intrasem de serviciu de dimineață. De prânz am mâncat aci, seara de asemenea. Pe la 9 și 30 d. șef imi spune că se duce sus să se culce. Eu am rămas singur la birou și așteptam la aparat comunicării de pe linie. Sosise 123, ieșisem pe peron, primisem corespondența, am cerut liber la stația următoare, mi s'a dat și i-am dat drumul. Apoi m'am așezat în birou. Afară ploaia, ploaia mereu și începuse să bată un vânt puternic. Mă uitam la felinarul din stație cum îi pălpăia lumina. Și ploaia bătea în geamuri de lăsa și-roaie lungi, triste. Eu stam la aparat și treceam în registru ordinele primite. Și nu știu cum mă simțeam așa de singur, par'că aș fi vrut să fiu acasă lângă ea, lângă nevastă-mea, să stau de vorbă lung la gura sobei, s'o întreb de multe lucruri care imi frământau sufletul, să mă uit adânc în ochii ei. — O, iertați-mă, d-le procuror general, și d-lor inspector, că intru în destăinuirea sufletului prea intime...
— Mă rog, mă rog, îi zise procurorul, continuă. Spune tot ce crezi că poate lumina justiția.
In acelaș sens inclină din cap și inspectorii. Numai șeful de stație dădea semne de neliniște, de îngrijorare. Totuși el asculta cu băgare de seamă.
— ... Și s'o întreb dacă m'a iubit vreodată cu adevărat, dacă s'agândit vreodată câte sacrificii am făcut eu pentru ea, o fată simplă, din părinți modești, fără nume, fără zestre. Cum mi-am sacrificat totul pentru dragostea ei și cum nu i-am cerut niciodată de cât un singur lucru: cinste. Nici iubire, nici hărnicie, nici nimic, numai cinste, cinste largă, nepătată, nebănuită de nimic.
„De doi ani de când o luasem simțeam că mi se stinge sufletul după ea, cum se pierde rugăciunea unui cucernic în spre o icoană, simțeam cum imi piercea toată energia și viața tinereții, toată voința, mă vedeam ingenușiat sub o privire a ei, sub un cuvânt al ei. Și de multe ori aș fi voit să mor, să scap de chinul unei tiranii căldite pe o dragoste fără leac, pe o slăbiciune a inimii mele pe care n'o mai puteam vindeca... Dar când o vedeam așa de dulce, atât de blândă, atât de caldă, mă mușam, și o luam în brațe o sărutam în hohot înfundat de plâns și totuși mă simțeam atât de nenorocit!...
„Și cum stam așa pe gânduri mi-aruncam ochii ca de obicei pe fereastra din dos spre casa în care locuiam. Văd lumină în odaia ei. Transparentul de dril lăsat!...
Șeful se ridică de pe scaun cam turburat și spuse comisiei că are puțină treabă în birou, dar că vine îndată.
Teodorescu însă cu ochii săgetători se uită la el și zise:
— Domnilor membri, este neapărat necesar ca d. șef să fie față la destăinuirea mea. Vă rog să-l opriți de a pleca.
Procurorul ordonă:
— D-le șef, în interesul justiției te poftesc să stai față! Șeful se supuse. El avea privirea rătăcită, iar când să se așeze pe scaun par'că simți cum i se moae picioarele.
— ...Ziceam că transparentul de dril de la odaia ei era lăsat. Nu știu cum mi s'a părut că văd două umbre mișcându-se repede pe transparent. Două?... Cine să fie, mi-am zis? Nevastă-mea o știam singur... A cui era umbra aceea?... Săr de la birou și m'apropii, de ferăstră. În clipa asta aude: tic-tic-tac, tic-tic-tac. Mă chema la aparat de pe linie și mă chema iute, ca niciodată. Cu ochii pe geam spre transparentul odăiei ei, ascultam îngrijat. Deodată

desprind lămurit, din șirul de tic-tacuri agitate ale telegrafului, sensul următoarei fraze: „Opriți toate trenurile; podul sfărâmat;”

„Mă reped la aparat și răspund că am primit înștiințarea... Peste câteva minute trebuia să trecă prin stație acceleratul 74. Cu groaza în suflet m'am repezit spre fereastra din dos să imi iau șapca, să ies în stație să oprisc trenul. Dar fiind mi-aruncam ochii spre transparent văd lămurit procedându-se pe el un cap cu o figură aproape cunoscută, cu mustași mari, cu o șapcă de funcționar al gării... Ce-am simțit atunci, nu știu. Ce să fac? Să ies la tren, sau să mă avârl spre casa mea să surprind pe tâlharul care imi fura fericirea, liniștea, dragostea mea adâncă?”

Într-o clipă mi-am luat inima în dinți și dărz, nebun am sărit pe ușă și prin ploaia rece prin vânt m'am aruncat pe poteca ce tae drumul și am dat să sar pe prag. Atunci el ticălosul tocmai se pregătea să iasă. Deschise ușa. Eu m'am ascuns repede la colțul casei. El simțind pe cineva și crezând că e pândit a intrat iarăși înăuntru și e tras zăvorul. Mă reped ca un tigr în cușcă bat cu pumnii în ușă răncesc...

Dar nenorocire! Ochii roșii de foc ai acceleratului înaintau în stație în puterea viscoloză a nopții. Vântul văjia, ploaia răpăia... M'am trezit cu șapca în mâna dreaptă învârtind-o ca un nebun în aer iar mâna stângă mi se înțepenise pe clanta ușii.

Ochii de foc se apropiaseră de auză huruitul roatelor, dudua pământul, monstrul nenorocit avea să treacă prin stație și eu mă simțeam pierdut, țepăn, fără nici o putere, fără nici o voință. Fac o ultimă efortare supraomenească. Mă smulg de la ușă și alerg nebun spre linie făcând în neștire semn cu șapca și urlând: „Opriți!... Opriți!...”

„O dacă aș fi avut lanterna poată ca aș fi fost văzut!”

Când am sărit pe peron ultimul vagon își arăta în grabă lumina lui fugătoare. Trecurse!

În zadar am strigat, în zadar am urlat, în zadar am alergat după tren. El se ducea, piercea în noaptea viscoloză, și eu neputincios, nenorocit, știam că atâtea suflete nevinovate au să se prăvălească cu tren cu tot în apă și nu puteam face nimic.

„Mizerabilul care mă înebunise și mă smulsesse dela datorie!”

„Și atunci m'am repezit în spre casa mea cu gândul să sparg ușa, să intru, să-l ucid ca pe-o fiară...”

„Când m'apropiam îl văd eșină iute, cu șapca în cap, cu gulerul ridicat. O, l'am recunoscut!... Și am fugit de rușinea lui!... Am dat fuga spre birou. Mai aveam o speranță: să anunț cantonul. Cât timp trecuse nu știu, dar când eu am sunat semnalul de clopot o grupă de trei lovitură urmată de una de două repetată de patru ori...”

— Ce înseamnă asta, întrebă repede procurorul general?

— „Opriți toate trenurile!... era prea târziu. Cantonierul mi-a răspuns cu semnalele obișnuite că trenul trecuse...”

— Zici că l'ai recunoscut? întrebă inspectorul de mișcare.

— Da d-le inspector! Este... șeful meu de gară, răspunse el arătându-l cu degetul.

Șeful se ridică galben la față, tremurător și cu glasul criminalului prins, răspunse:

— Nu!... Nu-i adevărat!

— Vă rog, d-le procuror și d-lor inspector să chemați pe omul de serviciu. E aci. El știe.

Când îl aduse pe acesta, șeful se uită la el cu ochii zăpăciți în cari licăreau ultima lui speranță.

Omul de serviciu întrebă, răspunse clar:

— L'am văzut pe d. șef intrând

în casa d-lui impiegat aseară după ce a eșit din birou.

— L'ai mai văzut și altă dată? întrebă procurorul general.

— Trei nopți de câte ori d. impiegat era de serviciu. Și i-am spus. D-lui, întâi n'a crezut; pe urmă s'a hotărât să-l pândescă. Și l'a prins tocmai aseară când s'a întâmplat nenorocirea.

Șeful rămăsese cu ochii în pământ îngâmfând cuvinte fără înțeles.

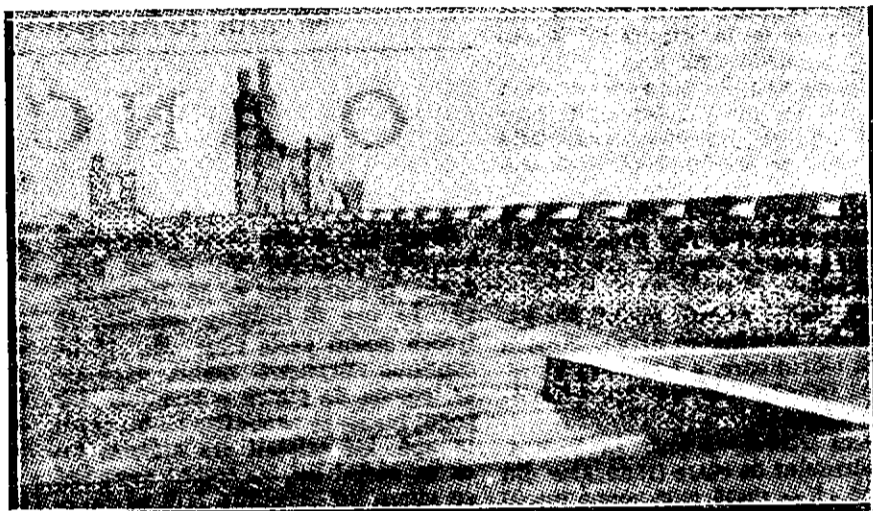
Cei trei inspector, procurorul general și grefierul, după ce'l priviră țință, se uitau acum unul la altul

ca în fața unei alte probleme mai greu de rezolvit.

Numai omul de serviciu, împăcat căși făcuse dăcția de martor cinstit și că ușurase greaua povară de pe sufletul impiegatului aștepta curios, cu ochii când la unul când la altul, scrutând gândul superiorilor săi și al procurorului față de soarta ce aștepta pe șeful gărei. Și par'că un gând i se lămurii pe față și a fi vrut să-l spună tuturor: „Bietu' d. impiegat, nu e de vină el, săracu'! Muerea și cu asta de aci, el să înfunde pușcăria!”

BUCUREȘTI-SAKKARA

Impresii de călătorie
— de MESTUGEAN

Barajul Nilului

X

Azi vom vizita orașul și în deosebi moscheele, muzeul și bazarul.

Toți excursioniștii sunt gata de plecare. Prajma otelului e însă plină de vânzătorii ambulanzii cari ne și iad în primire oferindu-ne tot felul de lucruri.

Un văcuitor mă trage de picior cu scop de a-mi lustrui ghetetele. Cât îți faci să-mi pierd echilibrul.

E un timp splendid și nu prea cald. Pornim în trăsuri.

Acum, la lumina zilei ne dăm mai bine seamă cât e de mare și de frumos orașul Cairo.

Orașul vechiu, e compus de nenumerate străzi înguste, întortocheate, de-alungul cărora se întind, înghesuite una într'alta case vechi cu balcoane și ferestre închise cu jaluzela.

tea, iar alții de o culoare mai deschisă.

Principalele tipuri sunt următoarele:

Fellahii, cari, împreună cu copiii, formează majoritatea poporului egiptian.

Imbrăcat într-o cămașă lungă, deschisă la piept, fellahul e brun, are ochii mari și gura proporționată. De obicei e înalt de statură și are liniile corpului foarte elegante.

Femeia felah se imbracă într'un fel de rochie albastră sau neagră și poartă numeroase colieuri și alte podoabe. De obicei ea umbli desculță. În oraș își ascunde fața cu și turcoaisele, cu un voal negru care se ține de stofa ce-i acoperă capul cu ajutorul unui tub de metal fixat deasupra nasului.

Ochii îi sunt liberi și strălucesc

Seik arab

Nubiană

Cartierele acostea, prin înfățișarea lor de un orientalism atât de pronunțat, face desfătarea sufletească a ori căru vizitator european care vine în aceste ținuturi depărtate, în căutarea unor lucruri originale și cu totul noui pentru el.

Culcarea feței precum și conformația fizică variază mult la locuitorii musulmani din Cairo.

Astfel, unii sunt negri ca noap-

cu pasiunea. Ea e femeie la doisprezace ani. La treizeci de ani, când femeile deja Nord sunt considerate încă ca niște copile, femeia felah e bătrână.

Florii plâpânde ele se vestejesc curând sub arșița dogoritoare a cerului african.

Fellahul, ca și feemia lui, muncește mult cu voie bună și se rușinează cu puțin. Ca hrană, nițic

pâine și ceva bob, o felie de pepene și îndestulează. În schimb însă fellahii lucrează toată ziua.

Ei locuiesc prin împrejurimile orașului în niște colibe de pământ fără ferestre și numai cu o intrare. În interior nu se văd nici scaune și nici alte mobile afară de câteva ustensile rudimentare de bucătărie.

Beduinii sunt locuitorii deșertului. Împărțiți în triburi, ei umblă tot anul sub conducerea unui șeik (șef), cu caravani, vânzând din oraș în oraș diferite produse ale solului.

Înfășurat cu un mare burnuz de stofă albă, care îi acoperă și capul, beduinul, în general este chipos.

Ars de soare, arămiu, cu umerii largi, svelt, beduinul e mai mult nervos decât musculos. E bine legat iar liniile gâtului, ale mâinilor și picioarelor sunt remarcabile prin puritatea lor. Ochiul îi sunt negri și foarte expresivi. Are nasul drept și subțire.

Femeia beduină are ochi frumoși, lungăreți și seamănă mult cu femeia fellah.

Sudanezul e negru foc. El are o gură imensă, un ten strălucitor, un nas turtit și niște brațe și picioare de dimensiuni considerabile.

Pe vremuri ei veneau în Cairo spre a servi drept sclavi sau eunuci. Acum sunt întrebuințați ca servitorii.

Negru Sudanez

Nubianii sunt deasemenea foarte numeroși în Cairo. Cea mai răspândită din rasa nubiană e aceea a *Berberilor* cari vin din valea Nilului din spre Asian, câștigă ceva parale și se întorc repede în țara lor, neprimindu-le clima Egiptului.

Berberii au figura rotundă, ochii mari și dinții frumoși și sunt întrebuințați mai ales ca vizitii, conducători de asini, slugi sau văcători de ghețe.

Nubiana, de statură mică, nu e nici bine făcută, nici frumoasă.

Are niște ochi mari cari strălucesc cu o lumină stranie pe figura ei largă și turtită.

Inelul de metal care îi găurește nasul o urăște și mai mult.

Portul ei e simplu și se compune dintr-o bucată de stofă cu care se încinge peste tot corpul.

Aceste rase, împreună cu turcii; întrebuințați mai ales prin administrațiile publice și cu așa zisii levantini (greci, armeni, sirieni și evrei) formează populația împotriva a orașului, în care se mai află și numeroase colonii engleze, franceze, italiene și germane.

Levantinii ca și europenii dețin marele comerț, finanțele precum și așezămintele principale economice și industriale.

Dar, înainte de a vorbi de monumentele din Cairo, să-mi fie permis de a spune câteva cuvinte și despre ocupațiunea engleză.

Încontestabil că Egiptul e astăzi o țară engleză.

Intrând în Egipt însă, nici nu-ți vine a crede că ai călcat pe pământ englezesc. Funcționarii egipteni, armată egipteană, până și gardienii egipteni.

Abia dacă, pe inserate, vezi doi-trei tineri soldați englezi, în uniformă scoțiană, plimbându-se agale cu pipele în gură, ca niște bunți turci.

Dar unde e englezul?

El e colo, pe citadelă, cu tunurile îndreptate spre oraș, din care sar alege praful și țărâna la cel mai mic semn de rebeliune al indigenilor.

Și apoi, englezul se ascunde în toate ministerele la spatele ministrului titular.

Fellah

Fiecare ministru egiptean are câte un consilier englez fără consimțământul căruia nu se poate face nici numirea unui simplu copist. Mai e și guvernatorul englez care e adevăratul stăpânitor al Egiptului.

Acosta și cu consilierii englezi guvernază țara. În timpul acesta, Khedivul se ocupă cu agricultura, își clădește palate și-si înmulțește veniturile. E mulțumit. Toată lumea e mulțumită. Și de ce n'ar fi? Ocupațiunea engleză nu este un jug, cum ar fi o dominațiune turcească sau rusească.

Rusul slavizează, turcul jefuește, englezul civilizează.

Niciodată Egiptul, cu toate bogățiile sale naturale, n'ar fi ajuns la acest grad de propășire economică și chiar culturală, dacă ar fi rămas de capul lui și nu s'ar fi bucurat de... ocupațiunea engleză. Conștienții de acest lucru egiptenii nu se pretează la intrigi și n'au nici ideal național, nici tendințe de emancipare.

Justiția se împarte în mod egal și indigenilor și străinilor. Tribunalele indigene judecă procesele ivite între băștinași, iar cele mixte diferențele dintre streini sau dintre un strein și un indigen. În aceste din urmă tribunale se judecă englezeste, francezeste sau italianeste. Sunt judecători pentru toate limbile.

Beduin (Șeik)

Pe terenul cultural, deasemenea, se muncește mult. Și, cu toate că prin mahalale, există numeroase școli primare, la aer liber, în cari copii sunt instruiți de vre-un învățător bătrân și incult, totuși numărul școlilor sistematice sporește din zi în zi.

Apoi, inginerii englezi au executat admirabile lucrări de irigațiune cari acoperă toată întinderea țării. Stăvilarul Nilului e o lucrare in-

ginerească, grandioasă și servește a regula în mod constant apele Nilului, cari țin pline în permanență, canalele ce străbat câmpul spre binele agriculturii. Grație acestor lucrări, Egiptul are solul cel mai fertil din lumea și dă trei recolte pe an, ceea ce nu se poate vedea nicăieri pe lume.

Ceia ce e îngrozitor la Cairo e muscăria. Sunt muște până și pe străde. E adevărată patrie a acestor insecte atât de plictisitoare. Nici în trăsura nu poți scăpa de ele. Te urmăresc pretutindeni, cu o înverșunare turbată. De aceia suntem și noi înarmați cu apărători fabricate din niște firicele de iarbă foarte tăioase cu cari masacrăm muștele cari îndrăznesc să se apropie prea mult de noi.

Fellahii însă nu se prea sînchisesc de muște cari sunt lăsate libere să se introducă până și în cavitațile ochilor.

Am văzut copii și alți indivizi murdari ai căror ochi erau un fel de furnicare de muște.

De asemenea, boalele de ochi sunt foarte răspândite pe aci. Parcurgând străzile Cairoului întâlnești la fiecare pas oameni din clasa de jos cu ochii stricați. Aspectul acestor nenorociți e într'adevăr penibil. Se afirmă că pricina principală a întinderii acestei boli e nisipul Saharei adus de vânturi până în oraș.

Nisipul acesta fin și imperceptibil firește că vatămă ochii oamenilor de jos, mai ales că acestea nu țin seamă de prescripțiunile igienei și nu iau nici un fel de măsură profilactică.

Din viața scriitorilor și artiștilor

UN BĂRBIER

colaboratorul lui Victor Hugo

Un contemporan al lui Victor Hugo povestește următoarele:

„Înălțeam din când în când pe Victor Hugo un frizer anume Brassier.

Întro zi întrebă pe Brassier.

— El cum merge afacerea?

— Foarte bine domnule, foarte bine. Ași putea spune chiar, prea bine căci azi, de exemplu, nu știu zău cum s'o scot la capăt.

Nu-mai baluri și serate. Aven de frezat trei-zeci de doamne, uite lista cu adresele.

Câteva zile mai târziu mă dusei din nou la Brassier.

— Ei, cum ai scos-o la capăt zilele trecute, cu cele trei-zeci de frizuri? Îi întrebai eu.

Nu-mi mai aduce aminte, abia am putut friza 15 din ele. Și apoi am pierdut 12 sau chiar 14 clientele. Toate astea din cauza d-lui Victor Hugo.

— Cum asta? Ce legătură are d. Victor Hugo cu clientele d-tale.

— Cu toate astea așa e cum ți-o spun eu și veți înțelege lucrul imediat. Câteva minute după plecarea d-tale mă pomenesc cu d. Victor Hugo care se așază pe un scaun. Îi pun șervetul după gât, iau pensula cu săpun și i-o apropii de obraz, când, cu o mișcare repede, d. Victor Hugo, mă apucă de braț și-mi spune:

— Așteaptă te rog!...

El își scoase apoi un creion din buzunarul vestei și scotoci nerăbdător toate buzunarele hainei sale, fără a găsi ceea ce căuta.

În cele din urmă zări o foaie de hârtie pe scrin, o luă repede și începu să scrie pe ea.

Ei, cu toate că mă grăbeam grozav, îl așteptam să isprăvească.

Fără a se gândi însă la mine, ea și cum nici n'ași fi existat, Victor Hugo măzgălia într'una hârtia, și din când în când se oprea pentru a roade creionul cu dinții.

— Da, da, scrie mereu — îmi ziceam în gând — și dacă veți avea noroc o să poți citi ce-ai scris.

O măzgălitură groznică ți-o spun

și asta se cheamă un bun scriitor!

— Vă rog! îi spusese în cele din urmă.

— Încă un moment și sunt gata, răspunse Victor Hugo.

Dar momentul se prelungea și eu muream de nerăbdare cu pensula și fărâșoara de săpun în mână.

D. Hugo nu se deranja însă, scria mereu și se oprea din când în când cu ochii prioniți în tavan.

— Scuzați domnule — îndrăznii să-i spun din nou — sunt foarte grăbit astăzi.

— Ești grăbit? răspunse el — și eu sunt grăbit.

Spunând aceste cuvinte Victor Hugo deschise ușa și plecă.

— Luați-vă pălăria domnule! — strigai eu în urma lui.

— Ai dreptate — răspunse Hugo, zâmbind — uitasem!

Și d. Victor Hugo plecă fără să se bărbierească.

Eu însă spusesei lucrătorilor mei.

— „N'avem vreme de pierdut. O să vă duceți imediat la doamnele ale căror adrese vi le dau.

— Să vedem lista! Unde e lista Co-ai făcut cu ea?

— Era pe scrin adineaori.

— Acolo? sunteți siguri?

— Se înțelege!

— Ei, asta îmi mai lipsea. Pe lista mea a scris d. Victor Hugo!... Era lista mea, hârtia pe care a măzgălit-o și-a luat cu dânsul!

Acum înțelegeți de ce am pierdut atâtea clientele din cauza lui?

— Linștește-te bunul meu Brassier.

Poate, de nu se găsea hârtia d-tale pentru a înregistra inspirația poetului, literatura ar fi avut o mare pierdere.

Ai fost în ziua aceea colaboratorul lui Victor Hugo, și onoarea aceasta nu e tocmai mică.

Viața artistică și literară

Sâmbăta trecută a fost o frumoasă audițiune muzicală la Palat. Au fost ascultați 15 artiști dintre cei cari vor forma Opera Română.

A. S. R. Prințesa Maria a felicitat viu pe tânărul Tenor Mihăilescu care a cântat o celebră arie a vestitului tenor Carusso.

„Reformatorul” este titlul unei satire sociale în trei acte care se joacă la *Comedia*.

Satira e noua lucrare a jpublicistului Emanoil Grigoraș, care satirizează clasa funcționarilor dela noi.

D. Grigoraș mai are o piesă intitulată „Star Oil & Comp” apărută de curând în volum.

Cunoscutul scriitor d. Al. I. Brătescu-Voinescu lucrează de câțiva timp la un mare roman cu subiect din viața socială dela noi. Marea operă a marelui scriitor e așteptată cu un viu interes de iubitorii adevăratei literaturi.

O pianistă celebră a murit, zilele trecute la Paris. D-na Montigny-Rémaury s'a stins în etate de aproape 70 ani. A avut succese remarcabile în viața ei și ne-a lăsat o culegere de „Studii numai pentru mână stângă”, foarte interesante pentru pianistii.

S'a stins din viață la Paris d-na Lucie Félin-Faure-Goyau, scriitoare de mare talent, autoarea multor scrieri religioase. *Sufletul țării și al sfinților, Sufletul copiilor, Viața și moartea răposatului...* sunt numai câteva din interesantele ei producțiuni literare.

Spiritism, Hipnotism

Magie, Francmasonerie și oricce știință oculte, pot fi învățate fără profesor sau școală specială. Cereți prospect ilustrat și gratuit la: Biroul de Studii Psihice, Bârlad

In foc cu turcii

Kirkilisse—Lule-Burgas—Ceatalgea.

— Urmare —

A sosit de curând un distins ofițer bavarez, locotenentul conte Proysing, cu o scrisoare de recomandare din partea mareșalului von der Goltz. Ofițerul acesta e bine echipat și mă rog să-l atașez unui serviciu de recunoaștere încredințându-i un personal convenabil.

Sper să reușesc, căci combinația asta nici nu putea să vie la timp mai potrivit. Cred că ofițerul acesta e în totul omul care ne trebuie, cu toate greutatețile pe care le va întâmpina din pricina nepriceperii în ale limbii turcești.

Aud spunându-se, că un alt ofițer german, maiorul Lehman, ar fi sosit în statul major al lui Ali Riza Pașa. Și el ne va putea aduce deasemenea servicii.

Orele 11.30.— Muhktar n'a eșit încă, se lucrează cu hărnicie la statul major. Sunt primiți 36 ofițeri noi nuniți, ei fac o foarte bună impresie.

Găsesc prilejul să expun generalului dorința lui Preysing, care va obține satisfacție. Nici eu nu voi eși astăzi, eu să-mi las calul să se odihnească, cine știe ce ne rezervă ziua de mâine. Am stat erl nouă ceasuri pe șea și mai am încă de lucru. Noua instalație telefonică funcționează. Am primit două escadroane de cavalerie. Câteva zile de odihnă le va face bine, cavaleria turcă nu știe să-și menajeze calul cum face cavaleria noastră.

Pașa a eșit călare cu câțiva ofițeri și contela Preysing l'am înlesnit totul acestuia din urmă.

Orele 2.— Se aude tuțul al cărui ecou n'îi trînteie vântul. Mă duc să pun șeaua pe cal, și n'am deose să regret că n'am făcut asta mai dinainte, căci nu e vorba decât de a recăștiga oarecarl distanțe.

Generalul se întoarce la 6. El a pedepsit cu mâna lui pe un medic maior și mai mulți furați, corecțiunile acestea cu bițiu se impuneau.

Am avut o convorbire îndelungată cu Pașa; el nu e partidular pozițiunii noastre; zice că e prea înducățată prea întinsă și prea joasă. Bateriile sunt prea aproape de tranșee și sunt expuse focului concentric al asediatorului.

Inamicul s'a întărit pe înălțimile dela sud-est de Tarsa, a deschis focul seara asta, dar toate loviturile erau prea scurte.

Mâine se va modifica așezarea artileriei noastre.

După masă, convorbiri îndelungate despre Germania!

Joi 14 Noembrie.— Soare strălucitor. Încălcăm pe la 9. Comandanții de divizie nu sunt încă de acord asupra schimbării de poziție a artileriei. Trebuie să se fi întâmpnat abateri disciplinare, căci Muhktar e foarte indispus și pare hotărât să intervie energetic.

Calul meu a dispărut cu neputință să pun mâna pe ordonanță. Totuși în cele din urmă l'am găsit, la cu mine aparatul fotografic; poate o să-l am ocazie să dau câteva clișee bune. A plouat aproape tot timpul până acum.

Întâlnesc pe maiorul Lehman, atașat pe lângă statul major al lui Ali Riza Pașa. Acest din urmă s'a îmbolnăvit de holeră și a trebuit să-l trimetă la Constantinopol. Schimbarea asta în comandament e foarte dăunătoare.

Un ofițer din marele cartier general de la Hadenkoi, venit cu automobilul, mi-a comunicat tot ce știe despre dușman.

Tot timpul cuprins între Marea Marmara și Surgenkoi, se zice că ar fi ocupat de dușman. Un regiment se întărește pe înălțimile de la Lahonat, la est până la Ceatalgea. În secto-

rul acesta sunt cuprinse trei baterii. Alte întărituri au fost ridicate de către un alt regiment între Ceatalgea și Integiz.

Ne întorceam călare la aripa dreaptă. Accidentațiile terenului ne vor obliga să luăm măsuri speciale, ca să putem evita un dezastru.

Și de data asta Pașa e nevoit să facă uz de cravașă; el palmu-este chiar un ofițer superior de artilerie.

Preysing va pleca la 1.30 în recunoaștere spre Kureldere-Tarsa cu cinci călărași. Va lua cu el și o patrulă de cavalerie pe care o vedem mergând în jos la vale și i se va da și un ofițer, care vorbește bine germana, și care se prezintă de bună voia lui. Ne ducem apoi cu automobilul în aripa stângă pentru ca să cercetăm schimbările de poziție ale artileriei și să mai facem schimbările trebuincioase. Tocmai ne inserate, ne întoarcem în cartierul general.

Vineri, 15 Noembrie.— Fîindcă, după cât se pare astăzi, nu vor urma încercări, mă duc să fac înconjurul pozițiunii, ca să-l pot recunoaște toate amănuntele, mă voi duce după aceea după noutăți în marele cartier general.

Încep pe la 7.30 împreună cu ordonanța mea. Fîindcă n'am putut încă să-mi potcovesc calul înceleg un tribul.

Situația corpului al 2-lea e următoarea:

Dreapta se găsește la Gazibajir. Un excelent loc pentru trei baterii a fost întărit la Karakiağ Nukta, acum fortul Harbi. Pe panta trasee pentru trei batalioane.

O brigadă de cavalerie cu două baterii a avut o încercare cu bulgarul către orele 9.45.

Mă dusei într'acolo, dar fîindcă focul continua fără de nici un rezultat, nu puteam să aștept mai mult timp erau bine adăpostii și trăgătorii înaintau în ordine. Artileria luase poziție pe flancuri.

Mai sunt încă tranșee la sud de satul Nakkaskoi, drumul ducе până la Mahmud Pașa. Valea asta e întărită de către două baterii și una de rezervă, așezate lângă vechiul fort Mahmudje.

Și pantele sunt de asemenea ocupate de tranșee.

Linia de apărare se îndreaptă apoi către sud-est, atingând creștetul fortului Hantidje. Sunt de partea asta trei baterii, una la nord, celelalte două, obuziere, la sud.

La corpul al 2-lea nu se știe mare lucru despre tranșee. Regimentul 14 a observat o coloană în mars, care se îndreaptă către stațiunea din apropiere de Ceatalgea.

Întâlnesc pe noul comandant al corpului al 3-lea de rezervă, İzzet Zuad Pașa, acel care mă primise la San-Stefano. Corul acesta se formează la Sazlı Borna și trebuie să opeze împreună cu corpul al 2-lea de rezervă linia de la est de Kuru-Kavak Tirsunkoi.

Starea sanitară se înrăutățește tot mai mult. Am văzut mulțimea de bolnavi din spitalele corpului al 2-lea; situația pare mai puțină îngrijitoare la prima vedere.

Dar sunt subnormalizată. Dar sunt sute de morți la Hadenkoi, pe cari nimenea nu se mai gîndește să-l îngroape. Există cel puțin un om bolnav la doi. Cine se va însărcina să evacueze toate astea! Situația e și mai rea la Sparta Kule. Bolnavii au luat cu asalt și cele câteva trăsuri disponibile; s'au înghesuit peste tot, chiar și pe coperișuri. Materialul farmaceutic e insuficient.

Ministrul războiului s'a instalat la 3 kilometri de aci cu vagonul salon al lui, prezența lui

aci nu mai era cu putință.

Mai mulți instructori germani s'au semnalat prin improprietăți. Muktar pașa a cerut să i se atașeze lui locotenent-colonel Lossow ca comandant de regiment. Am telegrafiat imediat în sensul acesta la ambasada. Maiorul Lehman e atașat stutului-major al genului. Colonelul Bobb și locotenent-colonel vom Register erau erl la Derkos, dar ei sunt încă dipșiți de însărcinări.

Din fericire timpul e mai frumos, nopțile sunt reci. Mă întorc la 2 la Bojalik, ca să dau raportul lui Mukhtar pașa.

Primim din Constantinopol știri cenzaționale, dar ce trebuie să credem din ele? Se vorbește de armistițiu, epidemia s'ar fi întins deopotrivă și la dușman.

Trenul special al ministrului de război s'a oprit la încrucșarea drumului spre Jasogren cu calea ferată. Mă prezint și sunt primit de către Pertef pașa, șeful marelui stat-major, pe care îl pun la curent cu situația. În schimb, pașa înseamnă pe harta mea ceea ce se știe acum despre inamic.

Mi se spune că flota noastră din Marmara a distrus o baterie inamică instalată la nord de Ereklî și Arnotkoi.

4 splendide tablouri: Regina Carol, Regina Elisabeta, Pr. Ferdinand și Principesa Maria. Magnifice cromolitografii bogate în culori, format mare. De recomandat tuturor patrioților și chiar și autorităților. Numai Lei 3.75 întreaga serie de 4 portrete, expediate franco în toată țara. *Idem* în **Oleografie**, imitând pictura veritabilă de mână pe pânză: mărime 50 c. m. înălțime pe 40 lățime: numai Lei 6, franco și recom. în toată țara. Aceste portrete grandioase și cea mai artistică, mai potrivită și mai frumoasă pozează pentru orice casă, cancelarie, comptuar, local, club, etc., și se recomandă răspândirea lor și în Dobrogea, Sinaia, etc.

Călătorii recomandăm asemenea superbe și colorate tablouri cromolitografice de cel mai mare interes istoric: *Trăcerea Dunării de către Armata Română la 20 August 1877* și *Asaltul reștelor Grivița*. Intuiesc toate condițiunile ce-ului mai perfect bun-gust artistic și exigentele cunoșcătoarelor. Ambele aceste impozante și prețioase tablouri, din care mai sunt numai puține exemplare, costă numai Lei 8, exp. franco în toată țara.

Comenzile însoțite de costul vor adresa exact la: **Agencia de puțitate PRESSA, București C. Poștel 153, Dep. L. Păstrati acest anunț.**

Căsar & Ivanka Creațoris și întreprindere de **Căini de rasă**

ZAINA Prusia recomanda **CĂINI de rasă cea mai nobilă**

Căini de puza, de rasă renumită, și de companie, precum și toate felurile de **căini de vânatoare**, dela marele căine **Ulmer Dogg** și de munte până la **cățelul cel mai mic de casă**. Prețul curent laște, gratis. **Face expediție în toate părțile lumii în orice anotimp. E poziție permanentă**

VAPSEA DE PĂR RAPID

BARANTAT ABSOLUT NEVĂTĂMĂTOARE

Văpșeste imediat părul căruntit sau albit, în negru, brun, castaniu sau în orice altă nuanță de perfect și de natural în cât nu se cunoaște de loc că părul e văpșit. Întrebunța ea mai simplă și mai ușoară ca la orice altă văpșea de păr.

Prețul lei 2.50. La nemulțumire se restituie imediat eșutul.

Bonbons Orientale

Parfumează admirabil gură

și distrag orice miros urât al gurilor provenit din tutun, dinți stricați sau stomac deranjat.

Cuția 50 bani la drogherii și farmacii.

Observați marca **Semluna cu stea**, singure veritabile.

CREMA FLORA POMADA

PUDRA FLORA Capitozen

SAPUN FLORA (Apă de păr)

PUSEA cea mai rebelă, bronșite, tusea mătărească, vindecă sigur

Pectosin Jeanu

PURGEN

PURGATIV IDEAL cu renume universal

De o eficacitate absolută sigură. Cuția cu 25 purgative lei 1.50. Observați ca fiecare pastilă să aibă inscripția: **Purgen Bayer**, singura veritabilă.

Anoția (Anoția sângelui), cioroasă, neurasthenică, histeria, stăbiciunea generală, vindecă

Hemifer Jeanu

recomandat de prof. dr. Buiellu, prof. dr. Leonte, prof. V. Neget, Iași, alții, ca unul din cele mai puternice reconstituente ale corpului stăbilit. **Sticla lei 4**

DURERI RHMATICE

Neuralgii, migrenă, dureri de cap și de dinți vindecă sigur

PASTILELE Neuralgice Jurist

(În flacou 2.50)

La drogherii și farmacii.

